

GUOSPOD
POLKOVNIK,
MI DOVOLITE,
DA ZBEJŽIM?

OTA
FILIP

PREVEDLA NIVES VIDRIH

DEDEK
IN TOP

ROMAN

**OTA
FILIP**

PREVEDLA NIVES VIDRIH

**DEDEK
IN TOP**

DRUŽINA
Ljubljana 2020

P R O L O G

Ko mi je enkrat proti koncu druge svetovne vojne, takrat sem imel štirinajst let, moj dedek Antonín, mizar in rezbar iz Hošťálkove pri Vsetínu, za časa Avstro-Ogrske občinski svetnik in vse do svoje smrti zapriseženi zemljemerec, pogosto pripovedoval o veliki in krvavi vojni v letih od 1915 do 1918 v Alpah in o ogromnem topu kalibra oseminštirideset centimetrov, tedaj čudežu topniške tehnike, izdelku orožarskega oddelka plzenske Škodovke, mu, korporalu avstro-ogrske vojske na italijanski fronti, od začetka pa vse do konca vojne na položaju merilca, od čigar izračunov je bilo odvisno natančno streljanje, nisem verjel, držal pa sem se tako, kot da mu verjamem, pri sebi pa sem se dedku, veteranu izgubljene vojne, posmehoval. O resničnosti dedkovih vojnih zgodb z ogromnim topom kalibra oseminštirideset centimetrov me niso prepričale niti njegove medalje niti križ Marije Terezije za pogum. Odlikovanja so visela v kotu dedkove slavnostne sobe, čisto zraven babičinega oltarčka s svatohostynsko Devico Marijo. Obe odlikovanji je dedku Antonínu v letih 1916 in 1917 v štabu avstro-ogrske vojske v Bolzanu osebno podelil cesarsko-kraljevi feldmaršal srbskega rodu Svetozar Borojević von Bojna, za dedka vedno le »velika svinja«.

Ironija usode: za križ Marije Terezije bi dedek Antonín, če bi Avstro-Ogrska preživela leto 1918, prejemal mesečno rento dvesto

avstrijskih kron. Vendar pa iz razumljivih razlogov za svoj pogum kot korporal avstro-ogrske vojske na italijanski fronti od češkoslovaške države ni prejel niti fičnika. Medaljo za pogum je dobil dedek Antonín za to, ker se je januarja 1916 v snežnem metežu ponoči povzpел iz koč Tre Scarperi, kjer je imel sedež štab III. topniške divizije, na avstrijske položaje pod vrhom gore San Candido. Dedek mi je priznal, da se na to nevarno gorsko turo ni prostovoljno javil zato, da bi se pogumno izkazal, ampak ker je na gori San Candido služil strojničar Jožka Nevola, kovač in kvartopirec iz Valaškega Meziříčí.

»Jožka mi je dolgoval šestdeset kron,« mi je zaupal dedek Antonín. »Izgubil jih je pri marjašu, in ker sem vedel, da se Lahi pripravljajo, da bodo iz Valle di Rinbon napadli in osvojili strateško pomemben vrh San Candido, sem se bal, da bo Jožka, dobesedno, naredil hops – dedek je to povedal v avstrijski vojaški nemščini, *dass er hops macht*, kar pomeni, da bo padel, vulgarno povedano, da bo škripnil – in s tem bi mi za večno ostal dolžan tistih šestdeset kron.«

Križ Marije Terezije si je dedek Antonín, če mu smem verjeti, prislužil leto pozneje, marca 1917, na Pianu Gisca, enemu od južnih vrhov nasproti gore Col di Lana, katere vrh so Lahi minirali in avgusta 1916 vrgli v zrak skupaj z dvesto desetimi avstrijskimi branitelji.

Marca 1917 so s Piana Gisca drseli plazovi in eden od njih je ponoči na severnem pobočju zasul štirinajst mož in deset mezgov, od katerih jih je pet na strelski položaj že nekajkrat omenjenega topa nosilo pet granat kalibra osemindeset centimetrov, preostali pa proviant in sod ruma.

»Pri vzponu na plazovito pobočje na Pian Gisca sem se držal v zadnji vrsti in predvsem pazil, da mezgu, ki je na hrbtu nosil sto litrov ruma, ne bi zdrsnilo in ne bi zgrmel v strmo globel,« je trideset let pozneje zatrjeval dedek, si natlačil fajfo s tobakom, ki ga je gojil za čebelnjakom, puhnil in nadaljeval: »Pred polnočjo se je zgoraj pod vrhom Pian Gisca utrgal plaz, zasul oziroma večinoma odnesel v globino – kot se je pokazalo pozneje – deset mož in devet mezgov. Jaz sem jo srečno odnesel kot zadnji v vrsti, zvit v dve gubi za skalno štrlino, iz tiste bele, temne grmeče gmote brez poškodbe.«

In ko se je beli zračni vrtinec prevalil naprej, se je dedek Antonín opogumil, prižgal karbidovko in ugotovil, da pet korakov levo štrilita iz snega mezgova glava in njegov hrbet s sodčkom erarnega ruma. Dedek je z golimi rokami iz snežne pasti osvobodil mezga skupaj s sodčkom ruma in pri tem naletel na štiri zasute vojake, izkopal jih je in jim s tem – dva sta imela polomljene kosti, preostala dva pa sta preživela ta snežni vrtinec brez poškodbe – rešil življenje.

Tistih deset preostalih topničarjev in devet mezgov je zasul plaz in jih pokopal.

Junija 1917 je feldmaršal Svetozar Borojević von Bojna okrasil prsi korporala Antonína s križem Marije Terezije, posledica tega pa je bila, da je od prvega junija 1939, torej v že tako imenovanem Protektoratu Česka in Moravska, ki je bil za dedka vedno le Protentokrát¹, pošiljal nemški vojaški urad, tako imenovani Wehr kommando Wien, Stelle für ehemalige Angehörige der Öster reichisch-Ungarischen Armee – v prevodu Poveljstvo obrambnih sil na Dunaju, urad za zadeve nekdanjih pripadnikov avstro-ogrske vojske, dedku za križ Marije Terezije mesečno kot dodatek k renti sto petdeset rajhovskih mark. Dedek Antonín je teh sto petdeset rajhovskih mark odklonil v ogorčenem, na roko napisanem pismu – še zmerom imam shranjeno – v katerem je navedel, da si je križ zaslužil v boju za dom in cesarja in da od nekakšnega *gefreitra* – s čimer je mislil desetarja Adolfa Hitlerja, višje Adolf na francoski fronti v letih 1914 do 1918 ni prirnil – ne bo sprejel nobene rente. Moj oče Bohumil je dedkovo pismo pretipkal; omembo *gefreitra* je iz razumljivih razlogov spustil. Vojaški urad na Dunaju dedkovega protesta ni vzel na znanje. Vse do marca 1945 je poštar dedku vsak mesec prinesel sto petdeset rajhovskih mark. Dedek je denar polagal na hranilno knjižico, ki jo je na moje ime odprl v vsetínski hranilnici.

»Ta denar za izgubljeno vojno za to, da sem rešil življenje štirim kameradom,« mi je rekel dedek Antonín, »nalagam zate, da boš imel za zraven, ko boš po vojni mogoče študiral.« Dedek mi je do marca

¹ Besedna igra. Izraz protentokrát, ki ga dedek posmehljivo uporablja, zvočno zelo podoben besedi protektorat, pomeni v češčini za tokrat, op. prev.

1945 na hranilno knjižico naložil 115.000 protektoratnih kron. S te hranilne knjižice – dolgo sem jo imel spravljeno – po maju 1945 nisem mogel s tako imenovane vezane vloge dvigniti niti krone in po jesenski valutni reformi istega leta niti halerja ...

Trideset let po drugi svetovni vojni, v petek, četrtega aprila 1975, sem se od bavarske mejne rampe v Bayerisch Eisensteinu, na dogled od češke Železne Rude, z blagoslovom opata očeta Opaska odpravil na peš romanje v Rim v upanju, da mi bo v svetem letu 1975 Gospod odpustil številne grehe, če že ne vseh, pa vsaj kakšen del.

Benediktinec, oče dr. Anastáz Opasek, břevnovski opat v izgnanstvu, je istega leta v benediktinskem samostanu v bavarskem Rohru krstil mojo hčer Hanko. Karla Kryla,² ki je bil Hankin boter, žal ni več med nami, ampak to je že druga zgodba ... Po krstu sem v samostanski gostilni po slavnostnem kosilu izjavil, da bom v čast vstopa naše Hanke v Cerkev opravil romanje v Rim. Čez nekaj dni sem pozabil na obljubo, ampak oče Opasek me je spomnil nanjo, zato sem se opremil za romanje, in oče Opasek me je, kot sem že rekel, četrtega aprila 1975 ob mejni rampi na bavarski strani Železne Rude blagoslovil. Pred tem mi je priskrbel srednjeveške zemljevide z zarisano potjo, po kateri so že od zgodnjega srednjega veka češki romarji ubirali pot v večno mesto. To pot sem si zarisal v sodobne turistične zemljevide. V Rim sem po srednjeveški romarski poti s strumnim korakom romal devetindvajset dni; če bi jo na romanje v Rim tedaj lahko mahnil iz Prage ali z Moravske, bi se mi romanje podaljšalo za sto dvajset kilometrov, torej za dva dni.

Moja romarska pot je vodila tudi po Pustriški dolini v današnji italijanski Tirolski, kjer sem naletel na imena vasi in mestec, kot so recimo Sillian, Sexten,³ Innichen ter Toblach, in kjer so se leta 1915 začele vojne prigode dedka Antonína, korporala, odgovornega za

² Karel Kryl (1944–1994) je bil legendarni češki pesnik in kantavtor, avtor številnih protestnih pesmi, v katerih je kritiziral komunistični režim, op. prev.

³ Avtor uporablja nemška imena za nekdanje kraje na južnem Tirolskem, ki so bili nekoč v Avstro-Ogrski, danes pa so v Italiji.

meritve in izračune poti oseminštiridesetcentimetrskih granat, municije za ogromen top, izdelek plzenske Škodovke.

Moja romarska pot me je vodila po krajih, ki sem jih poznal iz dedkovega pripovedovanja o tej veliki in krvavi vojni v italijanskih Alpah.

Iz skrivnostnih kotičkov mojega spomina, ki me ni pustil na cedilu, so ob poti, po kateri so jo stoletja iz Češke v Rim ali iz Rima na Česko ubirali pobožni romarji, vendar tudi roparski vitezi, trgovci, lopovi in menihi, komedijanti in kralji, vstajala imena mest, ki sem jih kot fant iz ust dedka Antonína dojemal – naj mi dedek odpusti – kot šopirjenje veterana izgubljene vojne: Cima Tre Scarperi, Monte Specie, ime gorskega masiva nad »krvavo« dolino Valle di Landro, kjer sem desno od ceste v Cortino d'Ampezzo v gozdu odkril avstrijsko vojaško pokopališče. Tam sem v poravnanih vrstah naštel več kot tisoč križev z neštetimi češkimi imeni.

Na romanju v Rim sem prispel tudi v Rovereto in v hotelu Tre amici sem si v vodiču tega manj pomembnega mesta v dolini reke Adiže prebral, da tam od leta 1926 na hribu nad mestom stoji Vojaški muzej, v katerem so zbrani pomembni spomeniki in dokumenti iz te krvave vojne v letih od 1915 do 1918. Dejstva, da je v roverskem muzeju, v tako imenovanem Dantejevem gradu iz 12. stoletja, leta 1926 z gromkim govorom odprl kolerik in kvasač Benito Mussolini, italijanski fašist, imenovan Duce oziroma vodja, Vojaški muzej prve svetovne vojne, prospekt ni navajal.

Naslednjega dne sem se odpravil v muzej.

In tam doživel šok: v dvorani, v kateri so Italijani zbrali orožje, zemljevide in druge predmete avstro-ogrske vojske, leta 1918 poražene v Alpah, sem našel tudi veliko fotografijo mladega dedka, korporala Antonína, pred ogromnim topom in pod fotografijo tehnične podatke o topu, jeklenem velikanu, ki so ga izdelali visoko kvalificirani češki orožarji v plzenski Škodovki.

Takoj zraven topa pa je visela fotografija konstruktorja in poveljnika topa, gizdalina polkovnika, inženirja topništva Antonína Petáka, diplomanta Vojaške akademije v Dunajskem Novem mestu, pred prvo svetovno vojno elitne šole, ki je izobraževala častnike v avstro-ogrski monarhiji, vnaprej izbrane za visoke vojaške funkcije.

Top, o katerem mi je, štirinajstletnemu fantu, pripovedoval dedek Antonín – kot sem si tedaj mislil – pravljice ali zagrenjene spomine veterana izgubljene vojne, je obstajal!

Dedek ni lagal. Topa, o katerem mi je tako pogosto in tako z veseljem pripovedoval, si ni izmislil.

To dejstvo mi je v vojaškem muzeju v Roveretu, skoraj dvajset let po smrti dedka Antonína, vzelo sapo in povzročilo popolno zmedo v mojih spominih na dedkovo pripovedovanje o njegovem vojskovanju v Alpah.

Pred tisto fotografijo sem stal najbrž kakšno uro. Sram me je bilo, da dedku nisem verjel njegovih vojaških zgodb z italijanske fronte, in prosil sem ga za odpuščanje za prikrito posmehovanje in kazanje jezika za njegovim hrbtom, s čimer sem spodkopaval njegovo prizadevanje, da bi obračunal s štirimi vojnimi leti, ki jih je zabil v Dolomitih v službi presvetlega cesarja.

Na poti iz Rovereta v Verono sem se ustavil v vsaki tratoriji in si povsod privoščil, da bi poplaknil šok iz muzeja v Roveretu, pogostejše kot je bilo na aprilskem soncu nujno, najmanj *mezzo litro* – pol litra – *vino rosso* – rdečega vina.

V tratorijah pred mestnimi vrati Verone, v kateri se je po Shakespearju zgodila tragična ljubezen med Romeom in Julijo, o čemer sodobni literarni zgodovinarji dvomijo, sem z vina prešel na grappo – in to je bila moja poguba – in si v grobih obrisih začrtal začetek romana *Der Grossvater und die Kanone* oziroma v prevodu Dedek in top.

Niti ne vem več, kako sem se opolnoči opotekal vse do mestnih vrat Verone.

V hotelu na trgu Porta San Giorgio, takoj za mestnim obzidjem, me nočni vratar ni spustil niti v recepcijo. V hotelu Adige na Via Sant' Alessio sem sicer vdrl v recepcijo, toda mišičasti receptor me je na surov način odpeljal na ulico in izjavil, da so spodoben hotel in da alkoholiziranih klatežev, ki zaudarjajo po grappi, za povrhu vsega pa še sumljivih osebkov brez prtljage, samo z nahrbtnikom, ne sprejemajo.

Aprilska noč je bila topla, zato sem si postlal v grmovju pred mestnim obzidjem Verone. In tam sem po očenašu s solzami v očeh

še enkrat prosil dedka Antonína za odpušcanje, ker nisem verjel njegovim zame fantazmagoričnim zgodbicam o ogromnem topu, ki ga je od začetka poletja 1915 pa vse do razpada alpske fronte novembra 1918 skupaj s sedemdesetimi topničarji pod poveljstvom majorja, pozneje polkovnika Petáka, vlačil v Alpah z enega hriba na drugega – in s topom nikoli ni streljal ...

In pod obzidjem Verone sem si izmislil roman Dedek in top. Trije karabinjerji, ki so me kmalu po sončnem vzhodu ob severnem obzidju mesta Verone zbudili in prijeli, so me na policijski postaji temeljito pretipali. Ko pa so ugotovili, da imam veljaven, brez dvoma neponarejen zahodnonemški potni list, da imam pri sebi šestdeset tisoč lir, poleg tega pa kreditno kartico American express s kritjem, izstavljeno na svoje ime, so postali karabinjerji malenkost negotovi, pol ure so nekaj klicali in nekaj spraševali.

In potem, kot bi odrezal, me karabinjerji niso nič več spraševali, zanje nisem bil več klatež, temveč *molto importante scrittore* – zelo pomemben pisatelj.

Poveljnik je poslal najmlajšega karabinjerja v sosednji bar po dvojni ekspreso, topel mandljev rogljiček in po štamprl amaretta, kar me je postavilo na noge, in mi prijateljsko, vendar odločno svetoval, naj te ganljive izmišljene zgodbice, da sem na peš poti v Rim, v Italiji rajši nikjer ne ponavljam. »Saj ste vendar pisatelj, izmislite si kaj bolj verodostojnega od romanja v Rim,« mi je rekel.

Na policijski postaji sem se lahko stuširal in obril in poveljnik me je potem sam na motorju odpeljal vse do spomenika Porte Nuova, kjer se od rimskih časov začenja izpadnica v smeri Mantove in naprej vse do Rima.

Med hojo po prelepem drevoredu v senci stoletnih pinij vzdolž starodavne rimske poti, po kateri je Romeo bežal iz Verone v Mantovo, sem do konca domislil roman o dedku in topu, pravzaprav sem ga sfabuliral od začetka do konca.

Korporala merilca, svojega dedka Antonína mizarja in rezbarja iz Hošťálkove pri Vsetínu, sem na romanju v Rim v svojem prihodnjem romanu povišal v obersta, torej polkovnika Petáka, konstruktorja ogromnega topa, čudeža tedanje orožarske tehnike, in

v njegovega poveljnika, kot romaneskno osebo sem ga opremil z vsemi pozitivnimi in negativnimi lastnostmi, ki jih dedek Antonín ni imel, in izpopolnil zgodbe, ki bi dedku, če bi dočakal izid moje knjige, zagotovo ugajale.

Poleg tega sem dedka Antonína alias polkovnika Petáka v romanu obdaril z ženo, slavno pevko v praškem Narodnem gledališču, Mario-Anno Petákovo, z dekliškim priimkom Finkelsteinova, ki jo je tik pred prvo svetovno vojno občudoval italijanski impresarij Caetani de Sermonete, po osnovnem poklicu italijanski vohun, ki je skušal prek žene konstruktorja ogromnega topa pridobiti načrte tega tedaj najmodernejšega morilskega orožja.

Jeseni leta 1975 sem se za en teden odpravil na Dunaj, kjer so mi v arhivu tamkajšnjega arzenala, danes Vojaškega muzeja, pripravili vse pisne materiale, načrte in poročila o premikih svojega topa, ki jih je resnični polkovnik Peták v letih od 1915 do 1918 pošiljal s fronte generalštabu avstrijske vojske. Top kot tudi njegova posadka, okrog sedemdeset mož, nista bila na alpski fronti razporejena v nobeno topniško enoto, temveč podrejena neposredno generalštabu v Bolzanu, ki je odločal o njegovi namestitvi. Iz poročil polkovnika Petáka citira – če sem ugotavljal pravilno – tudi publikacija Österreich - Ungarn im Krieg 1914–1918 (Avstro-Ogrska v vojni 1914–1918), katere zadnji zvezek je izšel na Dunaju nekje na začetku tridesetih let dvajsetega stoletja.

Na temelju Petákovih poročil z bojišča sem si zlahka izmislil še druge zgodbe, ne preveč oddaljene od resničnih dogodkov na alpski fronti v letih od 1915 do 1918. Poleg tega sem iz njih prepisal imena strelskih postojank tega velikega topa in si na turistični zemljevid Dolomitov zarisal tudi vse prelaze in gore – navajam samo Col di Lana, Monte Piano, Passo Pordoi, Passo del Falzarego, Canazei in Marmolado –, kamor so morali topničarji prevažati to razstavljeno pošast, in sicer tudi više od dva tisoč metrov.

Ob koncu zime, na začetku aprila 1976, sem se za tri tedne odpravil v Dolomite in na smučeh obredel vse prelaze, gorska sedla in gore, strelske postojanke dedkovega topa. Združil sem prijetno s koristnim – prelepe smučarske pomladanske ture v Dolomitih z

obiskom krajev, kjer je dedek Antonín v letih od 1915 do 1918 izgubil vojno.

Na vrhu Col di Lana, nad kraterjem, v katerem je po eksploziji razstreliva, ki so ga Italijani vtaknili v rove pod goro, leta 1916 preminila, kot sem že povedal, polovica regimenta avstrijskih elitnih *feldjägrów*, vojaških policistov, sem na ledeniku, osvetljenem z aprilskim soncem staknil sončarico, tako da mi je spodaj v Canazeiju, v hotelu Marmolada, v katerem je bila leta 1916 poljska bolnišnica, precej stara sestra, ki je baje na koncu svetovne vojne kot petnajstletna punca v lazaretu negovala ranjence, tri dni oblagala obraz z ruticami, namočenimi v sveži sirotki. Trpel sem kot žival.

Iz poročil poveljnika topa Petáka izhaja še eno, tokrat absurdno dejstvo: v slabih štirih letih na italijanski fronti je top v Alpah vsega skupaj dvanajstkrat spremenil svojo strelsko postojanko, vendar v tem času vse do konca vojne ni izstrelil niti ene granate. Kadarkoli so pretežno češki topničarji zvelikli kanon na visoko goro, na prelaz ali gorsko sedlo, so morali s topom bodisi hitro dol, ker so Italijani napadli hrib, ali pa so se morali s topom po uspešni avstrijski ofenzivi premakniti deset ali dvajset kilometrov naprej ...

Na začetku novembra 1918, po kapitulaciji in razpadu Avstro-Ogrske, se je oberst – polkovnik Peták, moj literarni dedek Antonín – izkazal kot preudaren častnik: s spretnimi manevri se je s celotno svojo enoto, vsega skupaj sedemdeset mož, izognil italijanskemu ujetništvu, tretjega novembra je predal svoj top, razstavljen na treh transporterjih, in dve tovorni vozili v dunajskem arzenalu v upravo in hrambo avstrijski državi, svoje podrejene odrešil prisege, jih odpustil v civil, slekel uniformo avstrijskega polkovnika, se vrnil domov v Prago in ponudbo češkoslovaške države, ki ga je želela s činom polkovnika prevzeti v generalštab, zavrnil z besedami, da vojak priseže samo enkrat, da kot nekdanji avstro-ogrski častnik sprejema izid svetovne vojne in kot državlján civilist, Čeh in domoljub name-rava spoštovati zakone nove češkoslovaške države.

Na dvorišču dunajskega arzenala, danes Vojaškega muzeja, sta stala, mi je v dunajskem arzenalu pripovedoval vodič, stotnik v pokoj, od tretjega novembra 1918 do oktobra 1941 dva enaka to-

pova: številka ena, ki ga je polkovnik Peták rešil pred Italijani in iz katerega na fronti v Dolomitih ni nikoli izstrelil granate, in številka dve, natančna kopija enke.

O nadaljnji usodi obeh topov, v prvi svetovni vojni tehničnih unikatov, sem jeseni 1975 od vodiča po Vojaškem muzeju na Dunaju izvedel naslednje: po jeseni 1941, ko je Hitlerjeva vojska oblegala Sevastopol, so nacisti oba topova prepeljali na Krim. In ko so topova pred sevastopolsko trdnjavo postavili na strelni položaj, zanju niso imeli granat, ker so vlak s posebnimi, v Plznu po avstrijskih načrtih iz leta 1914 izdelanimi granatami kalibra osemindeset centimetrov, sovjetski partizani nekje v Ukrajini vrgli v zrak.

Nacisti so zasedli Sevastopol tudi brez pomoči dveh avstrijskih, v plzenski Škodovki izdelanih topov, iz katerih ni na frontah dveh svetovnih vojn nikoli nihče izstrelil granate ...

In ko so morali spomladi 1944 nacisti v naglici zapustiti Sevastopol, so na zahodnem robu nekdanje trdnjave, leta 1944 pa samo še razvaline, pustili oba nameščena topova.

Po letu 1946, ko so Rusi v Sevastopolu uredili vojaško pokopališče in spomenik braniteljem trdnjave, je trdil vodič, v prvi svetovni vojni avstro-ogrski enoletni prostovoljec, pozneje nadporočnik, v drugi svetovni vojni stotnik vermahta, so levo in desno pri vhodu na britof postavili oba topova s cevema, obrnjenima v nebo, zraven njiju pa v bronu izdelana rdečearmejca in žensko – junakinjo.

»Mojstrovina čehunskega topničarja, polkovnika avstro-ogrske vojske Petáka in spretnih čehunskih orožarjev,« je vodič privzdignil glas, »krasi zdaj vhodna vrata h grobovom tisočev vojakov, padlih v bojih na Krimu!«

Z romanom o dedku in topu – govorim o nemški verziji – sem imel na začetku hude težave, čeprav sem mislil, da sem zbral vsa potrebna dejstva, na osnovi katerih bi lahko razvijal in fabuliral svojo verzijo dedka Antonína in njegovega topa. Že na tretji strani rokopisa se je nekaj v meni uprlo tej knjigi, ki sem jo nameraval najprej napisati v nemščini, nekaj se mi je priskutilo. En mesec sem se bojeval s temi občutki – in premagali so me, Dedka in top sem spravil v spodnji predal pisalne mize.

K njemu sem se vrnil šele čez tri leta, leta 1979. Časovna distanca je knjigi – tako mislim – koristila. Za prvo nemško izdajo z naslovom *Der Grossvater und die Kanone*, prvega romana, ki sem ga napisal v nemščini, sem na koncu knjige z drobno pisavo napisal opozorilo, da bo zgodba dedka in topa izšla v češčini v eksilski založbi *Sixty-Eight Publishers* v Torontu, torej pri Josefu Škvoreckem. Z Josefom Škvoreckim sem bil dogovorjen za češko izdajo *Dedka in topa*, vendar mi ni šlo od rok, kar me je tedaj spravljalo v obup, ker lastnega nemškega teksta nisem mogel ponovno ubesediti v češčini, ki bi me zadovoljila. Kadarkoli sem začel roman *Dedek in top* pisati v češčini, natančneje rečeno, prepisovati in ga ponovno izražati po češko, sem imel vedno občutek, da se nekaj v meni upira in postavlja po robu. Trikrat sem poskusil s češko verzijo dedkove zgodbe in vedno mi je v češčini nastajala drugačna knjiga, z jezikovno drugačnimi navezavami na opisovana – četudi le – romaneskna dejstva. Prvotno nemško napisane prigode in poglavja so se mi, tako se mi je zdelo, v češčini nekako sesula postala banalna – in nazadnje me prevajanje ni več veselilo.

In danes, skoraj trideset let po prvi izdaji *Dedka in topa*, sem zgodbo topa in dedka Antonína prepisal, torej na novo ubesediti v češčini in dopolnil z novimi, izmišljenimi motivi, ki jih v prvotni nemški verziji ni. Na češko verzijo me prvotno nemško besedilo romana *Der Grossvater und die Kanone* spominja samo z vsebino posameznih prigod. Zdaj imam torej dva literarna dedka, enega nemškega in drugega češkega, še vedno pa samo en top, čudež tedanje vojaške tehnike, ki so ga na začetku prve svetovne vojne v plzenski Škodovki izdelale »zlate češke ročice« za – kot se je tedaj reklo – presvetlega cesarja in njegovo družino ...